

חודש בחודשו

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד כ"ו באלול - תשפ"א // גיליון 292 // רח' הרצוג 32 גבעתיים // www.gvurat-m.org // gvuratm@gmail.com עורך: אילן אחיטוב חברי מערכת: רחל גיא, אראלה נאור, אלדן מידן, איילת סקסטין, בקי באומל // צילום: חברי הקהילה // עיצוב: אורלי אליאס

כקטורת בקודש הקודשים

- עמירם סבן -

ציור: מימי נוי

הרווחים הפרטיים שלו, אלא מעמיד את הרצון האלוקי כמרכז החיים. וכן כתב ספר החינוך (מצווה ס"ו): "משרש הקב"ה להרגיל בניו להיות מלומדים ומורגלים במידת החסד והרחמים כי הטוב והברכה האלוקית לעולם יחפשו לשכון אצל האיש הטוב בעצמו".

ואם ישאל השואל: כיצד אקיים מצווה זו ואין לי כדי פרנסתי?

כבר נאמר במסכת סוכה (דף מ"ט:): "בשלושה דברים גדולה גמילות חסדים מן הצדקה, צדקה בממונו וגמ"ח בין בממונו ובין בגופו, צדקה לעניים וגמ"ח בין לעניים ובין לעשירים, צדקה לחיים וגמ"ח בין לחיים ובין למתים".

כל אחד יכול לעשות חסד בגופו על ידי אמירת מילה טובה או נתינת הרגשה טובה לזולת ושכרו יהיה גדול מאוד ואילו המונע עצמו ממילים טובות, יענש על כך. כדברי הזהר (חלק ג' מ"ו): "כשם שהאדם נענש כאשר הוא מדבר דיבורים אסורים, כך הוא נענש על מילה טובה שהיה בידו לאומרה ונמנע מכך".

ולפיכך מביא המצורע שתי ציפורים לכפרתו, האחת נשחטת על מה שדיבר לשון הרע ונכשל באיסור והשנייה מפריח אותה לחופשי על מה שהיה יכול לומר מילים טובות אך נמנע מכך וכלא אותן אצלו. מסופר על האדמו"ר מזוועהיל זי"ע ששנה

מסופר על הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה הידוע של מגדל העמק, שבימיו הראשונים בעיירה הצפונית, שם לב למעשים שאינם ראויים המתרחשים עם בנות ישראל. לאחר שבייר את העניין נודע לו על יהודי אשר מרוויח רווחים נאים מעסקים מפוקפקים אלו. אומנם מכריו של הרב הזהירו אותו שעם אדם זה אסור "להתעסק", אך הרב הצעיר שם נפשו בכפו ומכוח אהבת ישראל הבוערת בקרבו, הזמין עצמו אל אותו יהודי. השיחה נפתחה בחשדנות גדולה, שהרי מה עושה יהודי הדור פנים בביתו של אדם זה? אך כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם. כאשר יש לב חם ואוהב, אין שום כח שיכול לעמוד כנגדו. לקראת סיום השיחה אמר הרב גרוסמן ליהודי "מה יניא אותך ממעשים מכוערים אלו?" והלה ענה שאם הייתה לו משאית להתפרנס ממנה היה בוודאי חדל ממעשיו. אז מחליט הרב גרוסמן החלטה מדהימה!! כבר למחרת הוא מוכר את דירת שניים וחצי החדרים שהייתה לו בירושלים וקונה משאית חדשה עבור יהודי שהכיר לפני יממה בלבד!

מי היה מאמין שיש עדיין אנשי מעלה כאלה המוכנים למסור נפשם וכל מאודם כפשוטו עבור הזולת?

על מצוות הצדקה נאמר בפיוט (ונתנה תוקף) שהיא אחת משלושת המצוות אשר בכוחן להעביר את רוע הגזירה. "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". אומר התורת חיים, יש לשים לב שלא נאמר: מבטלין את הגזירה, אלא: מעבירין את רוע הגזירה, "לפי שהגזירה מתקיימת על כל פנים אלא שמעביר את הרעה מן הגזירה ומהפך ועושה מן הרעה טובה" (תורת חיים על מסכת ב"ק).

כאשר אדם מוכן להקריב מעצמו עבור חברו מיד הוא הופך מאדם פרטי לאדם כללי. הוא כבר אינו חי את חייו למען

אחת בערב יום הכיפורים, בהיותו בדרך לבית הכנסת, לבוש בקיטל ובבגדי לבן, לקראת תפילת קול נדרי, כולו אומר כבוד וקדושה, הבחין לפתע כי בביתו של אחד היהודים התפוצץ צינור של מי שופכין. מיד נעצר האדמו"ר ומיהר להזמין בעל מלאכה שיתקן את הקלקול, ולא עזב את המקום ואף עזר וסייע בידי עד שראה שהתקלה תוקנה במלואה. היה שם אחד מהחסידים אשר השתומם מאוד, כיצד רבו עוסק ערב היום הקדוש והנשגב בדברים בזויים מעין אלו? לכן ניגש אליו ושאלו מה פשר הדבר. השיב לו הרב הקדוש מזוועהיל בניחותא **"הנני עושה כעת מה שעשה הכהן גדול, לפני ולפנים בקודש הקודשים כי עשיית טובה ליהודי חשובה כהקטרת קטורת בקודש הקודשים"**.

יהי רצון שנזכה לעשות צדקה וחסד, כל אחד לפי כוחו וממונו. נכתב ונחתם לחיים טובים וארוכים, חיים מלאי משמעות בעבודת ה', יחד עם כל אחינו בית ישראל. ■

כי הוא מרגיש תחושת שליחות עזה. לא מדברים מספיק על השואה, הוא אומר. יום אחד בשנה זה לא מספיק, ויש תחומים רבים שלא נחקרו עדיין. הוא בחר לעסוק דווקא בתחומים הקשים ביותר: תאי הגזים, המשרפות והאפר, והיה מראשוני חוקרי נושא ה"זונדרקומאנדו" באושוויץ-בירקנאו.

פרופ' גרייף היה גם בין הראשונים שהעלו למודעות הציבורית את שואת יהודי יוון בכלל וסאלוניקי בפרט. גם היום מחקרו מתמקד בבלקן, שהיסטוריונים ישראלים ממעטים לעסוק

צילום: סבטלנה מילנקוביץ, סרביה

עלי זהב

בשנה האחרונה פוקד את בית הכנסת בקביעות אחד משכנינו זה שנים אחדות, פרופ' גדעון גרייף. יש מקומות בעולם שבהם הוא בחזקת אישיות לא רצויה. יש מי שאפילו היו רוצים להתנקש בחייו. אבל בקהילה שלנו הוא דווקא מרגיש מאוד רצוי

- מערכת חודש בחודשו -

בין עלי זהב לזוועות הבלקן

בו, ובפרט בקרואטיה וסרביה, שם נרצחו יהודים רבים בידי הגרמנים והקרואטים. הוא מתמקד כרגע במחנה יסְנוֹבָאץ בקרואטיה, מחנה שבו נרצחו יהודים וגם סרבים בצורה סאדיסטית וברברית בידי הקרואטים, שמנסים גם היום להכחיש ולהמעיט במספר הקורבנות, כדי להיחלץ מהתדמית הרצחנית.

לכל משטר נפשע יש אב רוחני, אומר גרייף, אידיאולוגים שנותנים צידוק רוחני. בקרואטיה היה זה האב אֶלואיס סְטֶפֶינץ, שנתן לו גושפנקא דתית ומוסרית, ואחד מספריו של גרייף הוקדש לפשעיו האידיאולוגיים. בירושלים, בשטח ההוספיס האוסטרי (שטח לא ישראלי) קבוע שלט הוקרה לכבודו, שנותר על מקומו למרות ההשתדלויות להורידו.

כיום חוקר גרייף גם את היחסים בין הקרואטים לסרבים. הסכסוך העקוב מדם שליווה את התפרקות יוגוסלביה בשנות ה-90 היה רק ביטוי חריף נוסף לעוינות שנמשכת דורות רבים על רקע של הבדלים אתניים, דתיים ועוד, וגם במלחמת העולם השנייה באו אלה לידי ביטוי. לדעתו, הצד הסרבי, שרבים בעולם רואים בו את "הרעים", הוא דווקא הצד המקופח, המותקף

- עלי זהב, שהלחין ועיבד משה וילנסקי. את ההתרגשות שחוה בעת ההקלטה, כשווילנסקי מנצח על התזמורת לצידו, הוא זוכר בעונג עד היום. ועד היום הוא מגדיר את עצמו גם כמוסיקאי, ומדי פעם שר מלהיטיו באירועים פרטיים. הוא מתעתד להוציא בקרוב אלבום כפול שיאגד את כל שיריו.

אבל לא הכול הרמוני בעולם הזמר - יש הרבה קנאה, אומר גרייף, אופנות משתנות מהר, ולא רק הכישרון קובע ולכן, למרות שהצליח יפה במצעדים (שירו "העונה החמישית" היה בדרכו למקום הראשון כאשר להקת כוורת פרצה אל גלי האתר וסחפה את המצעדים בסערה), החליט להשקיע באקדמיה.

עוד בתיכון עירוני ה' בתל אביב התעניין בהיסטוריה של עם ישראל, אולם אהבתו הראשונה הייתה תולדות בית שני. הוא למד בין השאר אצל פרופ' שמואל ספראי ואצל אחד מגדולי חוקרי ספר דניאל, פרופ' יהושע אפרון (שניבא לו גדולות בתחום), אך במהלך הלימודים החלה השואה לתפוס מקום חשוב יותר בתודעתו וכבשה את כל עולמו. עד היום, לדבריו, הוא חי ונושם את הנושא 24 שעות ביממה.

לשאלה איך הוא מתמודד נפשית עם עיסוק אינטנסיבי כזה בנושא קשה כל כך הוא משיב שאינו מוצא בכך קושי

פרופ' גדעון גרייף, יליד ת"א שבילה ילדות מאושרת בצפון הישן של העיר, חי בשני עולמות. את פרסומו בעולם קנה בזכות מחקרו כהיסטוריון של השואה, אולם עוד בנעוריו היה שמו מוכר - כזמר. כבר בגיל 12, בשנות ה-60 המוקדמות, התחיל לשיר באופן מקצועי. במשפחתו מוזיקאים ידועים, ביניהם מלחין האופרות הגרמני הידוע, ג'אקומו מאירבר (קרוב מצד אמו), כך שלא היה זה מפתיע כשגדעון הצעיר נבחר להיות סולן תזמורת בית הספר למוסיקה מודרנית וג'ז בתל אביב, בהנהלת הרמן קוסלה, ובאמצע שנות ה-60 היה הראשון שהופיע בתוכנית הרדיו "תשואות ראשונות" - תוכנית לגילוי כשרונות ששודרה ברשת ב' - אז "הגל הקל". הוא גם זכה במקום הראשון בתחרות כשרונות צעירים של מעריב לנוער וויצ"ו ובעקבות הצלחותיו החל להופיע בתוכניות בידור פומביות שהוקלטו באולם קולנוע שביט בגבעתיים ושודרו ברדיו.

בזכות התוכניות גילה אותו המפיק גיורא גודיק וליהק אותו למחזמר "המלך ואני", עם רבקה רז ואריק לביא, בתפקיד יורש העצר של סיאם.

גרייף ניהל את הקריירה המוזיקלית שלו בלי להזניח את לימודיו, ובכיתה י"ב הקליט את התקליטון הראשון שלו

המשך בעמ' 4 >>

צילום: מקס סקסטין

הושענא רבה, תש"ע

המתבונן מן הצד על המתפללים בבית הכנסת, שואל את עצמו לפעמים - מה ההבדל בין הפולחן היהודי - נענועי הלולב וההקפות, ובהושענא רבה חבטת הערבות, לבין טקס פגאני דומה באפריקה? מה בין ההשתחויה בסדר עבודת יום הכיפורים מול ארון הקודש, להשתחויה של אחרים? השאלה מתחזקת כמובן כשבית המקדש קיים ואנו מקריבים בו קרבנות, ממש בדומה לפלשתים במקדש דגון ודומיהם. בעצם גם פעולות שאנו עושים לאורך השנה - הוצאת ספר תורה, הגבהה, כריעות בזמן תפילת שמונה עשרה - גם אלה דומים לטקסים של עמים אחרים.

מה ההבדל?

זו גם הסיבה לאיסור התורה להוסיף על מצוותיה או לגרוע מהן, שכן הקשר עם הקב"ה הוא מן המדעים המדויקים, ובעצם המדויק מכולם.

בראש-השנה, אנו מבטאים את ההבחנה בין פולחן שהוא על פי דבר-ה' לבין עבודה-זרה באופן בולט, בהשוואה הניגודית שבין מעשה ההשתחויה שלנו לזה של עובדי אלילים.

בתפילת 'עלינו' שבמוסף אנו סוגרים את הארון ואומרים "שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם שהם משתחווים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושע". רק אז פותחים אותו ואומרים תוך השתחויה "ואנחנו כורעים ומשתחווים ומודים לפני מלך מלכי המלכים". בסדר העבודה של יום הכיפורים אנו כורעים ומשתחווים, בדומה למה שעשו אבותינו כשהיו שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה.

במוסף של סוכות ושלושת הרגלים אנו מבקשים "ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו". במהרה בימינו.

שנה טובה ומבורכת, שנת בריאות ובשורות טובות.

על השאלה מה ההבדל בין הקדושה שאנו מייחסים לעצמים - כמו ספר תורה או תפילין - לבין מה שהגויים מייחסים לאלילים שלהם?

תשובתו הדרמטית והממצה הייתה "שורש האמונה הוא שורש המרי [=מרד], עבודה זרה".

דבריו הינם העמקה ופרשנות לתשובתו של רבן יוחנן לתלמידיו. כלומר, והכול מסכימים שייטכנו עצמים קדושים, זהו השורש. אלא שהמנסה "להמציא" קדושה כזו אינו אלא עובד עץ ואבן, עבודה זרה, מורד בקב"ה. אך מי שקיבל מאת הבורא את הנוסחה הנכונה מה קדוש ומה לא - הוא המאמין העובד את בוראו.

כדי להסביר יותר את כוונתו, הוא מביא משל לרופא ומחסן תרופות. הרופא נותן לכל חולה את התרופה המתאימה לו שאותה הוא מוציא מהמחסן שלו. הטיפש רואה כי הרופא רושם לאחד תרופה מבקבוק כזה ולאחר מבקבוק שני - וסבור שאף הוא יוכל לעשות כמותו. נכנס למחסן התרופות ונותן אותן לפי ראות עיניו. הנזק יבוא בוודאות. נמצא אם כן, שאמנם יש דמיון חיצוני בין מעשינו למעשי אחרים - אך זהו בדיוק ההבדל בין עובד אלוהים שהרופא קבע לו את מעשיו, לעובד אלילים שלוקח מדעת עצמו את התרופות.

השאלה נעשית קשה יותר לאור אחד ההסברים של המשנה והתלמוד אודות נענועי הלולב וטעמם, כמו גם בהנפת הקרבן ושתי הלחם בחג השבועות: "מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים" (סוכה לז-לח). כלומר, יש במעשה שלנו "כח מיסטי" שמציל את היבול מנזקים. ובכן - מה בין זה לכישוף?

אין חדש תחת השמש ושאלה זו כבר נשאלה: "שאל עובד כוכבים אחד את רבן יוחנן בן זכאי - מעשים אלה שאתם עושים נראים כמיין כשפים. אתם מביאים פרה ושורפין אותה וכותשין אותה ונוטלין את אפרה ואחד מכם מטמא למת מזין עליו ב' וג' טיפין ואתם אומרים לו טהרת... לאחר שיצא אמרו לו תלמידיו: רבינו לזה דחית בקנה [=תשובה שאין בה ממש] לנו מה אתה אומר? אמר להם חייכם לא המת מטמא ולא המים מטהרין אלא אמור הקב"ה חקה חקקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור על גזרתי דכתיב 'זאת חוקת התורה' (במדבר רבה, יט)".

במילים אחרות - אין העצמים מטהרים או מטמאים כשלעצמם, אלא זו החלטה אלוקית שכך יהיה סדר ההתנהלות שלנו.

גם ריה"ל (כוזרי, מאמר ראשון עו-עז) עמד

והמושמן, הצד הצודק שנעשה לו עוול.

גרייף מרבה לנסוע למדינות יוגוסלביה לשעבר לצורך מחקר, ולדבריו, אין בסרביה אנטישמיות אלא דווקא הערכה ואהבה רבה ליהודים, שהסרבים רואים בהם שותפים לסבל. בנסיעותיו הוא מתראיין לתקשורת הסרבית, האוהדת אותו משום שהוא משמיע באזניהם דברי הכרה שלא

שמעו שנים. טיטו, שליט יוגוסלביה, הדחיק כל דבר שהיה קשור למתח בין העמים השונים במדינה כדי לשמור על השלום ביניהם, אך כתוצאה מכך הידע נשכח ונעלם, וגרייף מגלה מחדש את המידע ונותן תשובות לדור הצעיר החי כיום בסרביה ובשאר ארצות הבלקן.

מובן שגישתו זו מעוררת כנגדו מתקפות מן הצד הקרואטי, הכוללות גם איומים ברצח. גם בבוסניה הוא אישיות לא רצויה משום שעמד לאחרונה בראש ועדה בינלאומית לחקר אירועי סרפֶרְניץָה במלחמה בשנות ה-90, תפקיד שנבחר אליו הודות למומחיותו בחקר הבלקן, והדו"ח שפרסמה הוועדה מצאה כי טענות הבוסנים שהתחולל שם רצח עם נגדם הן חסרות בסיס היסטורי. לא הייתה שם כוונה לרצח עם אלא פעולה צבאית מוצלחת שנועדה לנטרל כוחות צבאיים בוסניים שאיימו על הסרבים. גם מספרי ההרוגים באירועי סרפֶרְניץָה מגיעים רק לכשליש ממה שטוענים הבוסנים, פסקה הוועדה.

גרייף התחיל להגיע לבית הכנסת כאשר

צילום: פרטי

פרופסור גדעון גרייף

פרופ' גרייף היה גם בין הראשונים שהעלו למודעות הציבורית את שואת יהודי יוון בכלל וסאלוניקי בפרט. גם היום מחקרו מתמקד בבלקן, שהיסטוריונים ישראלים ממעטים לעסוק בו, ובפרט בקרואטיה וסרביה, שם נרצחו יהודים רבים בידי הגרמנים והקרואטים.

נפטרה אמו האהובה, ביאטריס, עליה השלום, כדי לומר עליה קדיש. אמו הייתה אשת ציבור, עבדה במשטרת המנדט הבריטי ולאחר בכך במשטרת ישראל, כראש לשכת המפכ"ל הראשון והמפכ"ל השני, ולאחר מכן הייתה ראש לשכת מנהל קרן לב"י, מנחם סבידור. הוריה שלה היו רופאים - ד"ר אלפרידה וד"ר קרל דנציגר. שניהם למדו בברסלאו. גדעון מציין כי סבתו הייתה יוצאת דופן כרופאה בדור שבו נשים כמעט ולא למדו מקצוע, בוודאי

שלא באוניברסיטה. עוז רוחה בא לידי ביטוי גם כשבעלה - סבו של גדעון - נעצר בליל הבדולח ונשלח למחנה הריכוז בוכנוולד. סבתו נסעה למשרדי הגסטפו בברלין והצליחה לשחרר את בעלה. באותה עת המשטר הנאצי ניהל כלפי היהודים מדיניות שעודדה הגירה, ושניהם עלו ארצה. זה היה בשנת 1939. תואר הרופא, עם זאת, נשלל משניהם. רק לפני כחמש שנים, כשביקר גדעון יחד עם אמו באוניברסיטה שבה קיבלו השניים את התואר, כיום אוניברסיטת ורוצלאב,

הוחזר להם התואר בטקס חגיגי וסמלי. משפחת אמו הייתה משפחה מסורתית ונשארה קרובה למסורת גם בארץ. משפחת אביו, לעומתם, הייתה משפחה חרדית. סבו, ר' יוסף גרייף, היה פעיל ציבור בצ'רנוביץ (אז ברומניה, היום באוקראינה). הסבתא, הרבנית חנה, הייתה צדקת גדולה. גרייף זכה להכיר את שני זוגות הסבים, לשמחתו הרבה, בדור שבו רק מעטים זכו לכך. הוא שמח שספג מהם הן את אוירת היהדות הדתית של מזרח-אירופה והן את אוירת היהדות המשכילה של מערב.

גדעון גרייף עצמו תמיד הרגיש קירבה למסורת אך לא תמיד הצליח לשמור מצוות. בהגיעו לקהילה שלנו מצא משהו שמחזיר אותו לאווירה ההיא שספג. לדבריו, הקהילה חמה ועוטפת ויש בה אנשים נהדרים. הוא נהנה במיוחד להגיע בלילות שבת אל בית משפחת ציפי ועמרים סבן, שם הוא מרגיש כי הוא נטען רוחנית לכל השבוע מאווירת הסעודה ומדברי התורה ופניני המקורות היהודיים. "אנשים כאלה מזכירים לי את סבתי הצדקת", הוא אומר. "הם מקרינים אור על עם ישראל". ■

מהנעשה בוועדת הצדקה

חברים יקרים ונפלאים, אנו מסיימים שנת פעילות נוספת של תמיכה במשפחות קשות יום. זכינו השנה לתת תמיכה קבועה ל-36 משפחות אשר רובן מתגוררות בגבעתיים. בחירת המשפחות נעשית בשיתוף פעולה נפלא ומקצועי עם מחלקת הרווחה של עיריית גבעתיים.

הנה כמה שורות ממכתב תודה שהתקבל בימים האחרונים:

"לכבוד ועדת הצדקה של בה"כ גבורת מרדכי.

אני רוצה להודות על תמיכה חודשית שקיבלתי מכם במשך מספר שנים. פתחתם את ליבכם ואת ידכם והדבר ריגש וחימם את ליבי בכל פעם מחדש, ואף נתן לי כח להמשיך הלאה.

המחשבה שיש אנשים בעיר אחרת שאכפת להם איך אני מסתדרת ואף כואבים את מצבי, מרגשת מאוד. כיום לאחר פטירת בעלי אינני נזקקת לתמיכה עקב קרן הפנסיה. תודה שהייתם בשבילי כל השנים, שליחים טובים ונשאתם איתי בעול. בברכה

חברי הקהילה, אנו ממשיכים במלוא המרץ לעשות טוב ולהוסיף שמחה למשפחות נוספות. אתם מוזמנים לתרום ביד נדיבה. החל מהשנה ניתן לתרום בהוראת קבע חודשית ולהיות בטוחים שכספכם עובר למטרות חשובות ובאופן אחראי.

שנה טובה לכל בית ישראל,

ישראל לקס, אליהו ארני ארנפלד ועמרים סבן

קרם ברולה עם טוויסט

שנה חדשה היא הזדמנות לשלב טעמים חדשים בקינוחים מוכרים. והפעם, נשלב את הליים, שנמצא בשיאו, עם קרם ברולה קלאסי.

קרם ברולה

מצרכים

- 500 מ"ל שמנת מתוקה
- 1/3 כוס סוכר (100 גרם)
- 6 חלמונים
- מיץ מ-2 ליים
- 2-3 כפות סוכר דמררה
- 6 כלים קעריות חסינות חום

אופן הכנה

- * מחממים תנור ל-150°.
- * בקערה גדולה טורפים חלמונים, סוכר ומיץ ליים.
- * מחממים את השמנת המתוקה בסיר עד לכמעט רתיחה (חשוב לא להגיע לרתיחה).
- * מוזגים את השמנת החמה לתערובת החלמונים בזילוף איטי וטורפים תוך כדי, כדי למנוע בישול של החלמונים.
- * מסננים את התערובת ומוזגים לקעריות.
- * מניחים את הקעריות בתבנית גבוהה, מניחים בתנור ומוזגים מים לתבנית, עד לחצי מגובה הקעריות.
- * אופים למשך חצי שעה, מוציאים מהתנור ומצננים. ניתן גם להקפיא.
- * לפני ההגשה מפזרים סוכר דמררה ומשתמשים בברנר על מנת לקרמל את הסוכר. במידה ואין ברנר, אפשר להקפיא את הקעריות, לפזר סוכר ולהכניס לצליה בתנור, למשך 10 דק'. מגישים מיד.

בתאבון!

לטעום תורה משמאל לימין

על עלון בית כנסת קצת חריג בנוף, מה יש בו, מה אין בו, ואיך הוא בכלל מגיע לכאן?

- מקס סקסטין -

לכל נפש. החוברות מציגה השקפת עולם ציונית, נמנעת בעליל מפוליטיקה ומבארת עניינים ביהדות המעשית, בידישקייט, ומחדשת לי דברים שידעתי פעם ושכחתי וגם שמעולם לא ידעתי.

מאחורי ההפקה עומד צוות גדול של מתנדבים תחת חסותו של אירגון הנקרא OU ISRAEL, שיש לו מרכז פעילות ברחוב קרן היסוד בירושלים ושעוסק בחיזוק קהילת העולים דוברי האנגלית, בקליטתם בארץ דרך פעילויות קהילתיות שונות וגם בתוכנית ענפה של שיעורי תורה. החוברות עצמן מודפסות בירושלים ומשם מופצות לכל הארץ דרך רשת של מתנדבים המעבירים אותן מאחד לשני. למשל, החוברות שלנו, של גבורת מרדכי, מגיעות בשקית מסומנת לגדר של בית פרטי בגבעת שמואל, ומשם

אולי שמתם לב שבין עיתוני השבת יש גם עוף אחד קצת מוזר. לעוף קוראים Tora Tidbits (שם חיבה: TT) והוא מדבר אנגלית. הוא מגיע כל שבוע ב-10 עד 15 עותקים ויש לו בקהילה קהל קבוע שמחכה לו בכליון עיניים. לפני כמה שנים גיליתי בו את הרב זקס ז"ל, שכתב פינה קבועה על פרשת השבוע בשם Covenant and Conversation. באותה תקופה בקושי הכירו אותו בארץ. לתדהמתי התגלה לי כוכב-על בעל ידע עצום גם ביהדות וגם במדעי החברה, בספרות, בפילוסופיה והכל מנוסח למופת באנגלית מענגת, שפתיים תישק. מצאתי את עצמי מהרהר בדבריו במשך השבוע, מקבל מהם השראה ומעשיר בהם את ארוחות השבת והחג של המשפחה כפי שלא קרה לי שנים. בזכות הרב זקס התחלתי

צילום: מקס סקסטין

עוף מוזר. שקיות TT מחכות בבלדרים

אני אוסף אותם כל שבוע. כאן אציין בתודה את דייוויד בוק, שנהג להביא את החוברות במשך כמה וכמה שנים עד שהחלפתי אותו בתקופת הקורונה. הוא לא יכול היה לנסוע לגבעת שמואל בגלל הסגרים, ואני, כרופא, הייתי רשאי לנוע בחופשיות.

לא תמיד פועלת שרשרת הבלדרים בלי חריקות. לפני שבועות אחדים הייתה תקלה והחוברות שלנו לא הגיעו לגבעת שמואל. התקשרתי מאוכזב לאחראית ואחרי כמה טלפונים בהולים נשלחתי לפתח תקווה, כדי לאסוף כמה עותקים עודפים מהאיש שלהם שם, והכל בא על מקומו בשלום שעתיים לפני שבת!

להתעניין בשאר החוברות. גיליתי שם תוכן מגוון ומעניין המיועד בעיקר לקהילת העולים דוברי האנגלית - וגילוי נאות, גם אני כזה (מאנגליה ב-1979). העיתון פותח בסיכום תמציתי של פרשת השבוע ושל ההפטרה ובהסברים על האירועים הרלוונטים בלוח היהודי. בין השאר למדתי שם מחדש איך בדיוק יש לנענע את הלולב בהלל, וגם מהו הנוסח המדויק בכל שבת מברכים. (נעזרתי בו בשבת כשהכרתי על חודש אלול: "מחר ביום ראשון וביום שני הבא עלינו לטובה"). יש פינה מעניינת העוסקת בשנת השמיטה, בשאלות שונות בכשרות, וגם בשאלות מעניינות בהלכה, והכול בלשון נהירה ושווה

מחנכים וגם הורים

יניב שמיל הוא איש חינוך, חבר קהילת גבורות מרדכי ב-9 השנים האחרונות. בית הספר שהוא מנהל מזמן לו אתגרים לא שגרתיים

- יניב שמיל -

המשפחות השכולות והנופלים לאורך כל שנות קיומה של המדינה, בנוכחות כלל הורי תלמידי הקמפוס.

ב-14 השנים האחרונות אנו מקיימים תכנית בשיתוף סמינר הקיבוצים ומכללת לוינסקי לתיעוד "בספרי זיכרון" חיילים שכולים של

משפחות הקמפוס לאורך השנים. שותפות לכך גם המשפחות שנרתמות לספק תמונות וסיפורים. התלמידים לומדים פרק חשוב שהוא חלק מהמרקם של החברה הישראלית ואלבום הזיכרון מחולק להורים במעמד מיוחד.

חשוב לציין שהקמפוס הוא מוביל בינלאומי לדו קיום הן בארץ והן בחו"ל. מדינות רבות כמו צרפת, גרמניה ואחרות מאירופה שולחות דרג דיפלומטי בכיר מטעם משרד החוץ כדי ללמוד כיצד לנהל בתי ספר רב לאומיים במדינותיהם, לאור גלי ההגירה מיבשת אפריקה לאירופה,

ממדינות שהפכו לשטחי מלחמה. נציגי המדינות מעוניינים ללמוד איך לשמור על המרקם הלאומי לצד המגוון הפלורליסטי וכל זאת תוך סובלנות תרבותית לצורך שמירה על מרקם החיים הייחודי של כל קבוצה ושימור תרבות הקולקטיב הדומיננטי.

כמנהל, מיומי הראשון בקמפוס, הבנתי שאני הולך ללמוד פרק שלא למדתי עד כה בחינוך. ואכן, בהגיעי לקמפוס החל משעות הבוקר המוקדמות מצאתי עשרות תלמידים ממתניינים להיכנס לביה"ס עוד לפני השעה 7:00 בבוקר, במזג אוויר חורפי שטוף גשם ורוחות, למרות שניתן להיכנס רק בשעה

ממשלת ישראל הכירה בקהילת המהגרים בשנים 2006 ו-2010 והעניקה מעמד תושב ישראל לכל מהגרים ששהו בישראל באותו הזמן. זו הסיבה שניתן למצוא ביחידות הקרביות חיילים מתורכיה, מהפיליפינים, מגאנה, מסין, מתאילנד ומעוד מדינות רבות,

צילומים: באדיבות יניב שמיל

תלמידי קמפוס ביאליק-רוגוזין

הנושאים את תגי יחידותיהם בגאווה רבה. מסיבה זו הקמפוס זכה בפרס מטעם משרד החינוך על 100 אחוזי גיוס לצה"ל מבין ברי הגיוס. וכל האחרים שאינם ברי גיוס מסייעים בעמותות התנדבותיות שונות.

בקמפוס מתקיים מדי שנה טקס קהילתי ביום הזיכרון לחללי צה"ל ואליו מוזמנים הורי החיילים השכולים, מימי ראשיתו של הקמפוס החל מימי ממלחמת העצמאות. תלמידי הקמפוס יחד עם שבט "איתן" (שהוא שבט המהגרים הגדול ביותר בדרום תל אביב) צועד בתרגילי סדר על רחבת הקמפוס עם דגלי ישראל ומכבד בטקס מרשים ביותר את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ואת

בין רחוב העליה ורחוב מולדת מתנשא לו בניין גדול ומרשים בליבה של דרום תל אביב. זהו בניין קמפוס ביאליק-רוגוזין, או בשמו הנוסף: עירוני ו', שהוא בפיקוח משרד החינוך ועיריית תל אביב.

בבי"ס זה לומדים מעל לאלף תלמידים מכיתה א' ועד י"ב, במעמד של מבקשי מקלט, פליטים מאריתראה וסודן שמוגנים ב"זכויות קבוצתיות" ומהגרי עבודה, בעיקר מאפריקה, דרום אמריקה ואסיה - תלמידים מ-51 מדינות לאום שונות, בני כל הדתות. התלמידים לומדים בבי"ס מתוקף "הזכות לחינוך" עליה חתומה מדינת ישראל בהסכמים בין לאומיים מול האו"ם.

בקמפוס מלמדים מעל 140 מורים ואנשי צוות ממגוון הדתות והלאומים, בעלי מודעות חברתית מפותחת ואמונה

בתלמידים וביכולותיהם. זו הסיבה שבעשר השנים האחרונות אחוז התלמידים בעלי בגרות מלאה עומד על מעל 83 אחוזי הצלחה, והקמפוס אף זכה לפרס חינוך על הצטיינות לימודית, חברתית וערכית מטעם משרד החינוך.

קמפוס ביאליק רוגוזין זכה בפרס האוסקר היוקרתי בשנת 2010 לאחר שהבמאי קירק סימון צילם במשך שנה מתוך מסדרונות הקמפוס, ויצר את הסרט - Strangers No More - "לא זרים יותר" שהוא סרט דוקומנטרי המתמקד בשלושה תלמידים ובמאבקם להסתגל לחייהם החדשים בישראל.

כה לחי!

- רני נוי -

רני נוי, בתם של עופר ומיכל, עברה מסע כפול: המאבק על קורס הישרדות בהפרדה מגדרית, ואז - הקורס עצמו

לפני כחודש הגשמתי חלום, אחרי חמש שנים שבהן אני פעילה במש"צים, ביום שישי בשעה שבע ושלוש דקות בבקר הגעתי, ברגל, עם מעט אויר והרבה שמחה לנקודת הסיום של הקורס המסכם של המש"צים - קורס ההישרדות - הרכבל העליון בחרמון. עשינו את זה - בפעם הראשונה אי פעם - עם קבוצה "מגדרית" על טהרת המין החזק (בנות). המש"צים - מדרכי של"ח (שדה, לאום חברה) צעירים,

7:30, וזאת משום שההורים צריכים להגיע למקומות עבודתם מוקדם בבוקר. לכן הקדמתי את שעת הכניסה לבי"ס בהתאם. לא מעט מתלמידינו הם "הורים קטנים", משמע, מכינים לאחיהם הקטנים ארוחת בוקר וצהרים בשעות הבוקר המוקדמות ואף מפזרים את אחיהם הקטנים בגנים. האחריות מוטלת על תלמידים בכיתה ז' ולפעמים בגיל צעיר יותר, והסיפור הבא ממחיש את הנושא: בעומדי בשער הכניסה של בי"ס כמידי בוקר, נוכחתי לראות שתלמידה מסויימת איחרה. ביקשתי לשוחח עימה, וכשאלתי אותה מדוע איחרה היום, ענתה לי: "שכחתי בבית את בקבוק 'חלב האם' של אחי הקטן ולכן נאלצתי לחזור לביתי ולאחר לבי"ס".

דוגמא זו היא מציאות חייהם של מבקשי המקלט בישראל. הם חיים במציאות של הישרדות יומיומית ותלמידינו מתבגרים מעבר לגילם הכרונולוגי בגלל מציאות החיים הזו. גם לתנאי החיים בבתייהם המזונחים בדרום תל אביב יש השפעה על חיי היומיום, וכדי להבין עד כמה, אביא את הסיפור הבא: באחד מהטיולים השנתיים שאליהם יצאתי עם התלמידים לנו בבית הארחה של אנ"א בצפון. לאחר סיום הטיול שאלתי את אחת הבנות ממה נהנתה בטיול, תשובתה הייתה: "מהמים החמים במקלחת". זוהי דוגמא מטלטלת שמורידה אותנו לעומקה של המצוקה והדלות שאינה מוכרת לילדים ישראלים בגילם.

לרבות מהמשפחות אין ביטוח רפואי, כיוון שהם נאלצים לבחור בין אוכל לביטוח רפואי. משום כך, כשיש בעיה רפואית, אני והצוות שלי נאלצים למצוא פתרונות יצירתיים, כמו בסיפור הבא:

בוקר אחד בכיסה לבי"ס אני מבחין שתלמיד כיתה ט', מהגר עבודה מניגריה, הגיע עם שן קדמית שבורה. כששאלתי אותו מה ארע אמר שנפל במשחק כדורסל. התקשרתי לאב ושאלתי האם הוא מתכוון לטפל בשן הוא אמר שלא, כיוון שהיא תצמח חזרה.

לאחר שהסברתי לאב שזה לא יקרה, חיפשתי לתלמיד דרך חינוכית לתיקון השן. יש לציין שהתלמיד התבייש וכיסה את הפה בידו בכל פעם שדיבר. לאחר חיפושים מצאתי שבאונ' תל אביב, סטודנטים סטאז'רים מתקנים שיניים ללא עלות כחלק מהסטאז' שלהם. זהו מקרה אחד מני רבים שבו הצוות החינוכי משמש הן כמחנכים והן כהורים הדואגים לכל מחסורם כאילו היו ילדיהם. מאותו היום הונהגה מסורת בה סטודנטים לרפואת שיניים מטפלים חנם בתלמידי ביה"ס.

והאחרון בו עשינו מסע רגלי מהר מירון להר חרמון עם כל הציוד והאוכל על הגב. קורס ההישרדות הוא קורס שעושים המש"צים בין כיתה י' לכיתה יב'. עד השנה הנוכחית, בכל הקורסים חוץ מקורס ההישרדות היו קבוצות נפרדות בנים/בנות. השנה בפעם הראשונה, אחרי שנתיים של מאבק ובקשות מגורמים שונים - נפתחה מחלקה בקורס רק לבנות. מחלקה של 18 בנות שהתחילו וסיימו ביחד את כל המסע. בתור בחורה דתיה היה לי מאד חשוב לסיים את כל קורסי המש"צים ולכן הפתיחה של הקבוצה המגדרית היתה כל כך חשובה לי. לעבור מסע רגלי ארוך, כאשר כל המשקל, התכנון והאחריות עלינו - הייתה חוויה מעצימה ומלמדת. זה שהתחלנו 18 וסיימנו 18 את המסע הוכיח לנו שאנחנו

צילום: פרטי

רני וחברות בסיום המסע

יכולות לעשות מסע ארוך וקשה בדיוק כמו מחלקות שיש בהם בנים (ובד"כ הם רוב). זה שעשינו את זה כמחלקה נפרדת לימד אותי שאם משהו חשוב לי אז כדאי להתעקש ולהילחם עליו ושניתן לעשות הכל במסגרת ההלכה וצורת החיים שלנו כאנשים דתיים. אני ממליצה לכל תלמיד שאוהב לטייל, אוהב את הארץ ואוהב שטח, להצטרף לפעילויות המש"צים ולהכיר את עצמו ואת הארץ דרך הרגליים.

תודה רבה לרחלי פרנקל (הבת של שרה ויחזקאל פרנקל), שהייתה מנהלת שלי בקורס המש"צים הראשון שלי והעבירה אלי את ההתלהבות והאהבה לשל"ח.

היא תנועת נוער לתלמידים שאוהבים את הארץ, אוהבים לטייל ורוצים להדריך גם תלמידים אחרים. התוכנית מופעלת על ידי משרד החינוך ונמצאת תחת מנהל חברה ונוער וחברים בה תלמידים מכתה ח' עד יב'. במסגרת התנועה לומדים החניכים בשיעורי של"ח בבית הספר, ובחופשים יש להם קורסים ומסעות. כל שנה בקיץ יש קורס אותו עוברים המש"צים, והקורס האחרון והמסכם הוא קורס הישרדות. במסגרת הקורס נמצאים המש"צים שבועיים בשטח. בשבוע הראשון לקחנו חלק בחפירות הצלה ארכיאולוגיות, וחצינו את הכינרת ברפסודה אותה בנינו בעצמנו. גולת הכותרת של כל קורסי המש"צים הינו השבוע השני

"זכרנו לחיים"

- יענית גולדפרב -

משבר הקורונה יצר שינויים במסגרות התפילה וגם זימן יצירת תפילות חדשות במטרה לבקש רפואה לחולים ולצקת תקווה וכוחות לכל הגורמים העוסקים בבריאות הציבור וברוחותנו. תפילות לנוכח משברים נכתבו גם בעבר - למשל תפילת "אב הרחמים" שחברה בעקבות מסע הצלב הראשון במאה ה-11, המכונה בקהילות ישראל "גזרות תתנ"ו". התפילה נאמרת בשבתות - פרט לשבתות של שמחה, כגון ארבע פרשיות. (מובא שלאחר השואה נהג הרב צבי יהודה קוק לאומרה בכל שבתות השנה.) התפילות החדשות

שחברו השתמשו במה שכינה פרופסור יוסף היינמן "הרכוש הליטורגי המשותף", כלומר השתמשו במטבעות לשון וביטויים מתוך התפילה המוכרת והמקובלת בצרף התייחסות למציאות הנוכחית. כך חוברו בשנה האחרונה תפילות שונות לרפואה וישועה ממגפת הקורונה. להלן אביא מספר דוגמאות הלקוחות מתוך מאמרים וכתבות שפורסמו בשנה האחרונה.

תפילה שחיבר יוסף מלובני, החזן הראשי של ביהכנ"ס האורתודוקסי "עטרת צבי" בניו-יורק, עושה שימוש בתפילה השגורה "מי שברך" וכוללת את חולי ישראל וחולי הקורונה בכל אתר ואתר:

"מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, משה אהרן, דוד ושלמה ואמותינו שרה, רבקה, רחל ולאה, הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, מצמיח ישועות, בורא רפואות, שוועתי אליך ותרפאני, הוא יברך וירפא את כל חולי הקורונה בכל אתר ואתר בעולמנו. בעבור שכולנו מתפללים בעבורם ולשלומם. בשכר זה, הקב"ה ימלא רחמים עליהם, להחלימם ולרפאותם. להחזיקם ולהחיותם וישלח לחולי עמו ישראל ולכל אזרחי העולם מהרה רפואה שלמה מן השמים, לרמ"ח איבריהם ושס"ה גידיהם, רפואת הנפש ורפואת הגוף. ידביר במהרה מגיפה איומה זו ויצילנו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה. שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא. השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן".

תפילתו של ביני תלמי מקהילת "ניגון הלב" בעמק יזרעאל עושה ג"כ שימוש בשפת התפילה ובפסוקים מהמקורות ומתייחסת לכל הנפגעים מהמחלה ומייחלת לכך ש"ישומו מוסדות הארץ לשפיותם":

"אשרי יושבי ביתך. גולי גילם שלא פאשמתם / האסורים המרתקים אשר גרשו מעבודתם / המבטלים החרדים למקור פרנסתם / האבות והאמהות שעם ילדיהם בביתם / שמוזנזים ממת מנחה על סף דלתם / נפשם יוצאת לבני משפחתם / ואין איש הבא לביתם להיות שם אתם / רק נפלאות המחשב הם שארית נחמתם / באין להם קהילתם / והם

צילום: הדר סקסטין

"כח התקווה" (הר הבנים, רמת גן)

נושאים תפלה זכה לבריאיתם. / שמע ישראל ונתן ברכה לעיניים על משמרתם / לציוני המרפא והביטחון הכורעים בעלה של חובתם / נתן תקנה שהרעה תחלף וישומו מוסדות ארץ לשפיותם / יפתחו שוב גבולות של תקנה בין עם לשם בארצתם / בקשו שלום לאמים ויאבדו פלי מלחמתם / רק אדם לאדם ואדם לעולמו תהיה נחמתם / רעות אחרת תצמח בעולם שיהלים ממותם. / כלילי החרש מרעיפים אף טוב בסגלתם / והנגון האנושי התמים עוד לא חלף, עוד לא תם / אז יקומו אנשים משקבם ותיף להם הדרך בלכתם / קשישים יהלכו ברחובות רכונים על משענתם / נערים ונערות ישומו למשתה נגינתם / וינגה תזרח צדקתם. / אלהי הבודדים והמבדדים, אָנָּה, שמע לתפילתם."

תפילה שחיברה הרבנית ימימה מזרחי והתפרסמה במסגרת "פרשה ואישה" עושה שימוש בתפילת שליח הצבור לפני תפילת מוסף של הימים הנוראים, "הנני העני ממעש", אך גם במוטיבים מתוך ליל הסדר שלקראתו חברה התפילה. הרבנית ימימה מתייחסת בתפילתה דווקא למצוקות הנשים ומייחלת למענה בהתמודדותן עם מצבי חיים שונים ומאתגרים:

הנני, העניות ממעש, עומדות לפניה לשבך פעם,
למתק חרון אף, לשבך חמה,
בשם כל הנשים, פאן, על פני האדמה.
ואם חלילה לא נמצא לפניה ראיות,
פאנו לבקש בזכות נשים צדקניות.

בשם כל הילדות שלא מבינות מה נשתנה?
ומדוע פתאום ילדה אחראית לסבתא הזקנה?
בשם הרקוקות שמבדדות שוב בכפלים

בעולם שיצר הקב"ה ("לעבדה ולשמרה"), לגאולת הארץ ("ייבשנו ביצות") ולהשיגי האדם ("קיצרנו מרחקים בין יבשות"). אולם לדבריו חטאנו בחטא היהירה, "גבהות הלב" ובהתעלמות מזעקת החלש ועתה אנו מבקשים "סיכוי נוסף".

אלוקי,

היום הזה נתת לנו חיים

הענקת לנו מתנות קסומות

עינים לראות ואזנים לשמע

שכל להבין ולב להרגיש.

לצדנו בראת בעולמך אילנות טובים ובריות טובות להנות בהם בני אדם ואומנו צוית לעבדה ולשמרה.

עלינו פקדת למלא את הארץ ולקבשה.

וכך עשינו,

הפרחנו שממות ויבשנו בצות,

רפאנו מחלות והקלנו מכאובים ומצוקות.

קצרנו מרחקים בין יבשות, במטוסים ואניות

בנינו חבורים בין ברייתך הרחוקים בכלים מפלים שונים.

אכל גבה לבנו ונאטמו תחושותינו,

נסתמאז עינינו ולא השפלנו לראות.

ביצד לאט ובלאט את רצונותיך ומגמותיך הפסקנו לחוות

ועקת החלש לא הגיעה לאזנינו

"ורחמי על כל מעשיו" לא היה לנגד עינינו

יפיו של עולם השחת בשל גדל בצענו

המשפחה אותה קדשת בהשראת שכינתך חללה ונפרמה במו ידינו

הפצת שנהיה שתפסים אתה בבגזן העולם ושכלולו.

הסרתנו רק מעט ממך

וצפית כי אנו בני האדם נפיר את גדלך וידך החזקה

ונבין מחכמת לבנו כי עפר אנו ואל עפר נשוב.

ואתה החפץ בנו ובחיינו, החפץ להטיב לנו כל הימים

שלחת לנו תזכורות לשוב מדרךנו הרעה.

נגיף קטן ובלתי נשלט המעמיד את עולמנו בלז בסימן שאלה

מאות אלפי ברייתך כבר כלו ימיהם מחלי זה

מיליוני חולים משוגעים לרפואה וישועה.

תולה ארץ על בלימה.

אנא רחום ברחמיך הרבים.

תן לנו סבוי נוסף,

לחיות נכון,

להתקדם בעונה ובאקבה

זכרנו לחיים. מלך החפץ בחיינו.

פתחנו בספר החיים

אלוקי, זכרנו לחיים.

הוספת תפילות המתייחסות לאירועים משמעותיים הנוכחים בחיינו מאפשרת מעורבות רגשית גבוהה יותר בתפילה. בנוסף לכך, שילוב מטבעות הלשון המוכרות מתוך תפילת הקבע, מספק לתפילות משקל פסיכולוגי של "תפילה ממש" (יוסף היינימן). ב"ה נזכה כולנו להתפלל תפילת תחנונים, למגר את מגפת הקורונה ולהיכתב בספר החיים.

מתפללות במצור - שלא תשכחני ירושלים.
כשאפלו הכתל כבר נשמר מנגיעתו,
ואסור עוד שדמעתו תפגש בדמעתו.

בשם החולות החדשות שנגשרות מאמינות,

בשם החולות הישנות שעוד לפני הקורונה - היו מקרנות.

בשם מפטרות שמרגישות פתאום לא כלום,

בשם כל אלה החופשות ללא תשלום.

בשם רעיות שלא מראות סימן קריסה,

גם פשהן פורעות תחת דאגת הפקנסה.

בשם האברכים, זו היטקיסטית, זו מורה

שממשיכות מהפית להחזיק את עולם התורה.

בשם האמהות לילדי החנוכה המיוחד,

שילדן מגבול גם כך ומפקד.

בשם הגורשות שמנחמות כאם ומרחמות כאב,

בשם האלמנות שדואגות שלא יכאב.

בשם כל מצפה לילד, מצפה לשמחה,

ששוב היא לא בראש סדר העדיפות וטפול שלה נדחה.

בשם כל הסבתות שזוהרו לבדן,

שפסדו הכל מתגעגעות לחבק את נכדן.

בשם כל הנשים הבוגרות, אמהות בעצמן לשושלת

שרצות לאמא הזקנה להניח מצרכים מחוץ לדלת.

בשם כל המורות והנננות שמלמדות מרחוק ומטלפנות,

בשם אחיותינו, האחיות האמיצות, העיפות.

בשם עובדות המעבדה, הלבונטיות השקופות.

בשם הרופאות, בשם המילדות,

בשם כונניות מד"א שכל היום חם מודדות.

בשם נשים במקלטים שכבר הכו מספיק,

בשם כל הנשים שמתעקשות לצחק ולהצחיק,

בשם הסטודנטיות ובנות המדרשות,

שממשיכות בלמודן ונבחרות ומגישות.

בשם כל הנשים הצובאות, אנו עומדות לפניך בדמעות,

כי איך נשיר 'כל דכפין' כשהעיר נצורה,

ואיך יבגס אליהו ב'שפך חמתך' כשהדלת סגורה?

אז פתח לנו דלת לעמך הטוב, שיהיה מחסן.

פתח לנו שער, בראש חדש ניסן.

מבטיחות בשמחה לקרצת, לנקות, להבין בלי גדר,

ומבקשות בתמורה רק דבר אחד,

שכלם, אבל כלם, יהיו ב-סדר.

גם הרב דוד סתיו עושה שימוש במטבעות לשון המוכרות לנו מתפילות הימים הנוראים וכן מתייחס בתפילתו לתפקיד האדם

כיצד נהג הגאון רבי עקיבא איגר בשעת המגפה

(קטע מדברים שכתב הרב אהרן כ"ץ, מנהל שירותי הדת בעיריית רמת גן, בחודש מנחם-אב תש"ף)

בנגינה אלא יאמרו את התפילות בקול, מילה במילה ובכוונה גדולה. הוראות מיוחדות קיימות בקשר להארת בית הכנסת בנרות, קרוב לוודאי בשביל לשמור על אויר צלול במידת האפשר בבית הכנסת. יש לשים לב לאזהרה של הגאון הנ"ל שמי שאינו חש בטוב שלא יפקוד את בית הכנסת וכן את הוראתו שכיון שצום יום הכיפורים הוא מן התורה הם אינם יכולים לתת הוראה גורפת בעניין הקלות בצום יום הכיפורים, אך הם מחייבים כל אדם שחש בתסמינים של המחלה, חולשה או שלשול, להיוועץ ברופא ולא לקחת אחריות על עצמו בעניין צום יום הכיפורים. וודאי שלא להופיע בציבור עם תסמינים אלה.

הגאון רבי עקיבא הורה להושיב במהלך כל יום הכיפורים שני רופאים מומחים במשרדי הקהילה היהודית על מנת שיוכלו להורות מיידית לכל שואל בעניין הצום. הרב היה סבור שכל ספק בצום יום הכיפורים יש להקל בו, ולהחמיר, וודאי בשעת מגפה, בספק פיקוח נפש.

כדאי להעיר ששיטתו של הגאון רבי עקיבא איגר כפי שהיא מופיעה בספר תשובותיו, שבמקרה שאדם חולה ומתקיים מניין בביתו והוא אוכל מחמת חולשתו, הוא רשאי לעלות לתורה (תשובה כ"ד במהדורא קמא של תשובות הגאון רבי עקיבא איגר).

לעניין זה ראוי להוסיף אף את תשובתו שנכתבה בשנת תקפ"ט בדבר חומר התשובה והייסורים שחייב לקבל על עצמו מי שגרם, גם בדרך עקיפה וללא כוונה, למותו של אדם אחר ובתוך דבריו העיר: "לדעתי העניין חמור מאד והאיש הזה צריך לתשובה גדולה ולדון אותו בחיוב גלות כמשפט התורה (ברוצח בשגגה), לא נראה מודלא נזכר בשולחן ערוך והאחרונים דיני גלות פרט לרמב"ם דדיני גלות רק בזמן שיש ערי מקלט ... מכל מקום מדין הכפרה מוטל לעשות כזה כמו שנזכר בספרי הגדולים" (תשובות ר' עקיבא איגר מכתב יד, ירושלים תשכ"ה סימן ל"ח). האריך שם הגאון הנ"ל בדרכי התשובה המורכבות שחייב לקבל עצמו מי שגרם בשגגה למותו של אדם אחר. כאן ראוי לומר שמי שלא מקיים את ההוראות הרפואיות, ממציא עצמו במקום ציבורי, בוודאי בבית הכנסת הרי הוא כשווג הקרוב למזיד, ודרכי הכפרה שלו מורכבות ביותר.

סוף דבר הכל נשמע. חובה קדושה מוטלת על כל אחד מאתנו לשמור ולהיזהר שלא להיפגע ויותר מכאן שלא לפגוע באחרים במגפה שנפלה עלינו.

אבינו מלכנו מנע מגפה מנחלתך.
אבינו מלכנו תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפניך.

הרב אהרן כ"ץ. מנהל שירותי הדת. עיריית רמת גן.

בקיץ תקצ"א 1831 פרצה מגפה חולירע בפולין ובמזרח גרמניה והגיעה גם לעיר פוזן שהייתה עירו של גאון ישראל רבי עקיבא איגר. לקראת הימים הנוראים הוציא ועד היהודים בעיר על פי הנחיות הגאון רבי עקיבא איגר הנחיות לקהילה כיצד יש להתנהג בבתי הכנסיות בימים הנוראים. תרגום ההוראות הנ"ל מן השפה הגרמנית נעשה על ידי מר יצחק ברום ופורסם על ידי הרב משה אירבך. החומר המיוחד הזה נמסר לי על ידי ידידי ר' שמואל בלומנפלד נ"י, ומפאת חשיבותו אני מוסר כאן את עיקרו של מסמך זה.

מן התקנות הנ"ל ראוי לציין באופן מיוחד את התקנה השנייה. כיוון שכל המקומות בבית הכנסת שבדרך כלל היו ממוספרים חולקו לשני חצאים, חצי מן המקומות סומנו במספר אי זוגי ומחצית מן המקומות סומנו במספר זוגי. בעלי המקומות בעלי המספר האי זוגי הורשו לבוא לבית הכנסת בראש השנה ואלו בעלי המספרים הזוגיים הורשו לבוא לבית הכנסת ביום הכפורים. הוצאו מן הכלל ר' עקיבא איגר, חברי בית דינו ופרנסי החודש של הקהילה ונשותיהם. אלה הורשו לבוא להתפלל גם בראש השנה וגם ביום הכפורים. ניתנו גם הוראות לעריכת מניינים במקומות פרטיים לאלה שלא יורשו להיכנס לבית הכנסת בראש השנה או ביום הכפורים. עיקר התקנות היו למניינים קטנים לא צפופים. במילים שלנו הייתה הקפדה מיוחדת על שמירת המרחק איש מזולתו תוך הגבלת מספר המשתתפים בכל מניין. גם באמצעי הרפואה והידע הרפואי שהיה קיים במחצית הראשונה של המאה התשע עשרה הבין הגאון רבי עקיבא איגר את חשיבות המרחק איש מזולתו והעמיד משמר צבאי בפתח בית הכנסת לשמירת ההוראות המדוקדקות של הנחיות הבריאות אותם קבע בעצה אחת עם אנשי הרפואה באותם הימים.

הנחיות מיוחדות ניתנו על ידי הרב בקשר לאורכה של התפילה ועל דילוג חלק ניכר מן הפיוטים שלא נאמרו בבתי הכנסיות של אותם הימים. אני מחזיק בידי את מחזורי מהדורת "האנובר" שיצאו לאור בברלין בשנת תקצ"ח, 1838, ומהם אנו יכולים ללמוד על מנהגי אשכנז בתפילות ובפיוטי ראש השנה ויום הכפורים. סדר התפילה שלהם מתאים למי שמתפלל רוב הימים הללו בבית הכנסת. אכן זה היה מנהגם של יהודי אשכנז גם במאה ה-18. מן ההוראות שניתנו על ידי הגאון ר' עקיבא איגר אנו למדים על קיצור התפילה והשמטת רוב הפיוטים וכן הקפדה גדולה על קיצור שעות התפילה כדי שהקהל לא יישב בבית הכנסת יחד שעות רבות, וודאי כדי שהנוכחות באולמות בית הכנסת הסגורים לא תמשך זמן ארוך מדי. בלשונו של הגאון נאמר שם "לא יאמרו כלל הפיוטים שלפני הקדושה.... וכן הפיוטים שבמלכויות זיכרונות ושופרות...." כמו כן מצווה הגאון רבי עקיבא איגר על בעלי התפילה שלא יאריכו

על המשחק, על השחק ועל השיח

בעקבות ההגבלות והריחוק הפיזי החברתי שנכפה עלינו אני פוגשת בחיי האישיים ובעבודה יותר ויותר גברים ונשים שחשים בדידות, עצב וייאוש.

נראה שמצוקת הבדידות גדלה יותר אצל בני הגיל השלישי והרביעי משום שהם חיים לאור האובדנים האישיים שלהם ושל קרוביהם ונפגשים עם חולי ומוות כחלק משיגרת היומיום.

הוויית הגוף (embodiment) של הזקנים מכילה בתוכה את החוויות של גוף מוגבל שפחות ופחות מתפקד. ישנו פער בין הגוף והנפש. בעוד שהגוף מוגבל וחולה ופחות מתפקד, בדימיון הם חופשיים לעשות כל

מה שמשך אותי בשיטה זו לעומת שיטות אחרות, הוא שהמטפל הרגשי והמטופל נפגשים מפגש אנושי בצורה ישירה, עין לעין, פנים אל מול פנים, גוף לגוף, נשימה לנשימה, נשמה עם נשמה ללא שימוש באיזורים ואמצעים מתווכים חיצוניים כמו תפישות, צבעים ומוסיקה.

כלי העבודה שלי בשיטה זו הם אני והחוויית האישיות שלי. המפגשים הבין-אישיים הטיפוליים בשיטה זו מתרחשים במרחב המשחק הקולי, התנועתי והאילתורי. המפגש המשחקי מחבר בין כולם ללא הבדל גזע, דת, מין וגיל, וכשהוא מתרחש בחדר הטיפולים, נוצר הקסם בעיניי. המפגש האנושי המשחקי

חברתנו נועה הוכמן שטרן מספרת על עבודתה כמטפלת רגשית בגיל השלישי ועל החיפוש אחר דרכים לקיום המפגש האישי והבין-אישי בעידן הקורונה

- נועה הוכמן שטרן -

עוד בראשית בריאת העולם והאדם הראשון, אומר בורא העולם: "לא טוב היות האדם לבדו אֶפְשָׁה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ" (בראשית ב' י"ח) ומראה לנו שהצורך בקיום מפגש בין-אישי הינו צורך בסיסי וחיוני מגיל ילדות עד זיקנה, כמו אוכל ושתיה.

לאורך שנותיי בעבודה ובחיי האישיים, ובמיוחד בשנה הזו שעברה, אני מגלה שהמפגש הבין-אישי נותן משמעות לקיום האנושי ומשמש לנו כעוגן במציאות חיינו המשתנה והלא-צפויה.

נעים מאד, שמי נועה הוכמן שטרן, אני יהודיה, ישראלית, דתיה, נשואה, אמא, בת יחידה לאמא, חברת קהילה בבית הכנסת ועוד הגדרות רבות...

בהשכלתי ובמקצועי אני מטפלת רגשית בדרמה (דרמה תרפיסטית) ומומחית לגילאי הזיקנה (גרונטולוגית M.A.).

אני עובדת כבר כמעט 20 שנים כשכירה בבתי ספר וגנים, בעיריית רמת גן במחלקה לרווחת הגימלאי, ובשנים האחרונות גם כעצמאית באופן פרטי. אני נפגשת עם זקנים ובני משפחותיהם וילדים והוריהם במפגשים פרטניים ובקבוצות, ואוהבת את עבודתי מאד.

בעבודתי כמטפלת רגשית בדרמה אני נפגשת ומלווה אנשים שמרגישים תקועים, חסומים ומנותקים מעצמם ומהסובבים אותם. בעיקר אנשים שחלו באלצהיימר, הורים לילדים שיש להם בעיות קשב וריכוז, ונשים בתקופות שינוי בחיים שלהן. אני עובדת איתם בצורה חווייתית ומשחקית על חיזוק הקשרים הבין-אישיים והרחבת הזרימה, החיבור וההנאה ממציאות החיים המשתנה. בחרתי להציג את עצמי באופן אישי תחילה, ורק אחר כך מקצועית, מכיון שבשנים האחרונות התמחיתי בשיטה טיפולית שנקראת טרנספורמציות התפתחותיות - DVT - Developmental Transformation.

צילום: Francesco Romoli

"בדימיון הם חופשיים לעשות כל דבר"

דבר ולהגיע לכל מקום שירצו, וזכרונות מן העבר וההווה מתמזגים. המפגש הטיפולי בתוך המרחב המשחקי יוצר מפגשים בינאישיים משמעותיים בהווה, ומאפשר להם להמשיך לנהל דיאלוג עם החיים.

לאורך תקופת הקורונה אני מוצאת את עצמי בעבודותיי מאותגרת למצוא דרכים אלטרנטיביות להפגת תחושת הבדידות בנוסף למפגש פנים אל מול פנים.

בחדר הטיפולים שהיה הכי מרגש וקסום בעיניי התרחש כאשר נפגשתי עם אנשים זקנים שלקו באלצהיימר והיו במצב מתקדם של המחלה. הצלחתי להיפגש עימם לא רק בחלקים של החולי, הניתוק והאובדן, אלא גם לרגעים, במרחב המשחקי, נפגשתי עימם בחלקים הילדותיים, המשעשעים, הכיפיים והחיים. עידן מגיפת הקורונה בו אנו נמצאים, מאלץ אותנו להיות בריחוק פיזי ללא מגע ואפשרות למפגש פנים אל מול פנים. אנו נדרשים לעטות מסיכות ולקיים תקשורת בין-אישית דרך מסכים.

המשך בעמ' 12 >>

מדור לדור

מפגש בין דורי בין ישיבת מקור חיים לחבר הקהילה אריה טימנס

- אריה סלומון -

על המשחק, על השחוק ועל השיח/

המשך מעמ' 9 <<

בעבודתי בעיריית רמת גן אני מנהלת פרויקט ייחודי שמטרתו להפיג את תחושת הבדידות בקרב זקנים הקרוי: בוקר/ערב טוב מה שלומך? - אוזן קשבת לגימלאים.

"אוזן קשבת לגימלאים" הינו פרויקט התנדבותי, שהוקם לפני כ-26 שנים על ידי המחלקה לרווחת הגימלאים באגף הרווחה של עיריית רמת גן (הוגת הרעיון הייתה מרים מרקוס האגדית ז"ל). המתנדבות, שהן בעצמן גימלאיות, יוצרות קשר טלפוני פעם בשבוע עם זקנים הזקוקים לאוזן קשבת, תמיכה ועידוד עקב אובדן יקר, מחלה ו/או חוסר ניידות פיזית.

המתנדבות מוכשרות לתפקיד בסדנה מיוחדת בה הן מקבלות הדרכה אישית וקבוצתית על ידי מנהלת הפרויקט, ונחשפות לטכניקות המסייעות בידיהן ליצור תקשורת טובה ומפרה בטלפון.

לעיתים, כשיש צורך, בשיחות הטלפוניות הן מספקות מידע על מקומות בהם מתקיימות פעילויות קהילתיות וחברתיות כגון: גופי ההתנדבות השונים, מועדונים חברתיים, מרכזי יום וכיוצא באלה.

במקרה של מצוקה ו/או צורך גדולים יותר, הן משמשות גשר והפניה לעובדת הסוציאלית האזורית לצורך התערבות מקצועית.

המתנדבות בפרויקט חשוב זה לא רק תורמות אלא בעצמן נתרמות מן התחושה שהן נותנות משמעות, ויוצרות בינן לבין עצמן קבוצה חברתית והשתייכות. אפילו בזמן סגרים בעקבות הקורונה, חלקן ממשיכות לטלפן מהבית.

בעבודות שלי כמו בחיי האישיים אני רואה שליחות להמשיך ולחפש דרכים ליצירת מפגשים בין-אישיים בכל הגילאים גם בתנאים מגבילים כמו הקורונה. מה שכבר שלמה המלך החכם מכל אדם ייעץ לנו: דאגה בלב איש ישחנה (משלי, י"ב, כ"ה), במשמעות של ישוחח עליה, ישתף עם מישו/מישהי שיקשיבו לו ויבינו אותו, שייעצו מניסיונם, שישחקו עימו (תנ"ך משמע, משחק ושחוק) וכך יסיחו את דעתו מהדאגות, מהעצב ומהקושי.

אני מאחלת לנו ומתפללת לבורא עולם בפתח השנה החדשה הבאה עלינו לטובה שת- תהא תמיד ש- שנה של שפע פ- פגישות ב- בינינו בבריאות ובאהבה. ■

צילום: אליקים ליברויד

מפגש בין דורי

בהולנד בשנת 1945. ובסוף סיפור המפגש עם הורי הביולוגיים בקיץ 1945.

בני הנוער ממקור חיים היו קשובים לסיפורי והביעו התעניינות דרך שאלות על המשך קורות חיי. סיפרתי להם על היותי מדריך בבנ"ע ועלייתי ארצה לאחר סיום הגירות. הוספתי לספר על התמודדתי כחייל בודד בנח"ל מוצנח ובניית חיי בארץ. שמחתי לראות כי בני נוער מתעניינים וקשובים ולומדים על השואה.

התלמידים התרשמו מאוד מסיפורו של אריה, ותגובתם:

אהרון אמר: "פגשנו אדם שסיפר והראה באופן מעניין את סיפור הצלתו בעזרת הציורים שלו ומאוד התרשמתי מכך שסיפר שמר על קשר עם המשפחה שהצילה אותו". אורי ציין: "פגשנו 'אחלה' בן אדם שגרם להתעניין בכל הדברים שסיפר וגם לשאול שאלות שונות על החוויה שלו מסיפור ההצלה שלו".

והמדריך שליווה אותם סיכם: "הדבר המרכזי שאריה רצה להעביר בשיחה הוא המסר שהיו במהלך השואה גם גויים טובים שעשו מעשים יוצאים מהכלל למען הצלת יהודים כדוגמת המשפחה שהצילה אותו". גם הוא התרשם מהעובדה שאריה שומר על קשר עם המשפחה שהצילה אותו עד היום. ומכאן מסורה תודתם והערכתם של תלמידי כיתה יא במקור חיים על היענותו של אריה טימנס להיפגש עימם בהתראה כל כך קצרה לספר את סיפורו המאלף והמעניין. ■

ב מסגרת סמינריון מסע שואה של תלמידי ישיבת "מקור חיים" שבו השתתף גם אחייני אליקים ליברויד, הוא חשב על הרעיון להפגיש את חבריו למסע עם אריה טימנס. זאת לאחר ששמע את סיפורו בערב שנערך במוצאי יום השואה.

את הבקשה לפנות אל מר טימנס שלח אליקים אלי בשעת חצות בזאת הלשון: "האם אתה יכול בבקשה לשאול את אריה טימנס אם יש לו זמן, ומחר בסביבות 10 בבוקר אוכל להגיע עם חברים מהישיבה לשמוע את סיפור הצלתו בשואה?"

בעקבות הבקשה, פניתי למר טימנס והעליתי את הבקשה בפניו. ראוי לציין שפניתי אליו רק במניין השלישי בשעה 8:00 בבוקר, ולמרות ההתראה הקצרה מר טימנס הסכים ברצון רב ובנדיבות לב לקיים את המפגש בבית הכנסת. זאת מתוך הכרה בחשיבות העברת סיפור השואה וניסי ההצלה לדור הבא. הנערים הגיעו וכך מתאר אריה את דבריו במפגש:

"חשפתי בפניהם את סיפור חיי בזמן השואה. כדי להמחיש את הסיפור השתמשתי בציורי שמן שציירתי בשנים האחרונות המתארים את השתלשלות האירועים לפי הסדר. הסיפור שמתחיל מיום חתונת הורי, עובר דרך כניסתם למסתור, לידתי בשם בדוי קטולי בשנת 1943, ומסירתי למשפחות נוצריות חסידי אומות עולם שהסתכנו כדי להציל את חיי. אצלם נשארתי וגדלתי עד סוף הכיבוש הגרמני

זו, שאמורה ללמד על מקורותיו של העם היהודי, אינה מתייחסת ליהדות כאל דת, כאל מורשת המבוססת על אמונה ועל מחוייבות למצוות.

חיפשנו ומצאנו באחד החדרים הצדדיים את תצוגת דגמי בתי הכנסת הזכורה לנו לטוב מבית התפוצות הוותיק. רוב הדגמים המרהיבים עדיין עומדים על כנם, ובאותו

הרהורים בעקבות ביקור במוזיאון העם היהודי

אנו?

- איילת סקסטיין -

(הדברים משקפים את דעת הכותבת בלבד ולא את עמדת המערכת)

באחד מימות הקיץ ערכנו ביקור במה שהיה פעם בית התפוצות והיום נקרא "אנו - מוזיאון העם היהודי". בעמדת ההדרכה הסבירו לנו שבקומה התחתונה מוצגים תכני היסוד של העם היהודי, בקומה השנייה נפרשת ההיסטוריה של העם היהודי בתפוצותיו, ובקומה השלישית נחשף המגוון העכשווי שמאפיין אותו. המלצתם הייתה שנפנה ישירות לקומה העליונה, שעליה כנראה עיקר גאוותה של הנהלת המוזיאון - קומת המגוון. בחלל האפולולי רחב הידיים של הקומה השלישית עובר המבקר מתצוגה לתצוגה, שכולן מונות בצורה זו או אחרת אישים ואישות ממוצא יהודי שקנו להם פרסום עולמי בתחומי עיסוקם. יש ביניהם סופרים, פילוסופים, מוזיקאים, אמנים ועוד. אולי יהיה מי שלבו יעלה על גדותיו מרוב גאוה לנוכח השפע הזה. לי צרמה העובדה שההסברים על רוב האישות דלים ביותר, ובעיקר שאין בהם כל ביטוי ליהדותם של גיבורי התרבות הללו - לא במה השפיעה יהדותם על מסלולם והישגיהם, ולא במה התרומה שתרמו לאנושות מבטאת את יהדותם (אם בכלל). נראה שהדבר היחיד שהיה חשוב לאוצרי התצוגה הוא שדם יהודי זורם בעורקיהם - אם מצד אמם ואם מצד אביהם (גם זה לא צוין).

מוצג אחד התבלט בעיניי לטובה - סדרת סרטונים שבהם אמנים ישראלים מספרים כל אחד על אמן יהודי שהשפיע עליו.

לקראת היציאה מן התצוגה מופיעים צילומי משפחות יהודיות מגוונות. אכן המגוון גדול. הוא כולל גם משפחות מתבוללות ו"משפחות חדשות" לסוגיהן. דמויות מוסרטות בגודל מלא מדברות על החיבור שלהן ליהדותן. גם כאן גדול המגוון. חלק מהדמויות מדברות על חיבורים שבעיניי היו פרדוקסליים לחלוטין. חיבורים

צילום: מתוך אתר TripAdvisor

חידושים בתצוגת בתי הכנסת

חלל מוצגים גם כמה סרטים העוסקים, לכאורה, בתפילה. אני מוסיפה "לכאורה", משום שבאף אחד מהסרטים לא מצאתי תפילה שיכולתי להזהות איתה. בסרט שעל הקיר המרכזי - סרט אמנותי, אוורית, לא סרט אינפורמטיבי - רוב ייצוגי התפילה היו מזרמים שאינם אורתודוקסיים. הסרט השני התיימר להיות אינפורמטיבי ולהסביר את ההבדל בין בתי כנסת אשכנזיים לספרדיים. שני אמני סטנד-אפ מוכרים, אחד אשכנזי ואחד ספרדי (שניהם התארחו בקהילתנו בהזדמנויות שונות), שוחחו בו זה עם זה, אולם ההסברים עסקו רק בפרטים הטריטוריאליים ביותר של הווי בית הכנסת.

יצאתי מהמוזיאון בתחושת מועקה, ואף במידה של כעס. הרגשתי שההיבט האינפורמטיבי של המוזיאון דל ביותר, וכל כולו נתון ליצירת "אווירה". בעיניי, לא רק במקרה זה אלא בכלל, יש הבדל חשוב מאוד בין מתן מידע ליצירת אווירה. מתן מידע מאפשר לצופה, לקורא או למאזין להבין או להקשות, להסכים או לבקר, לחקור או לגבש עמדה. יצירת אווירה פונה אל הרגש בלבד, לא מאפשרת ויכוח או ביקורת, וכמוה כשטיפת מוח.

דרך התנהגות הנוגדת לחלוטין את בסיס היהדות המוכרת לי.

בקומה השנייה, ההיסטורית, מוצגים פרקים מחיי העם היהודי בתפוצות, עם דגש על קשריו התרבותיים ועל ההשפעות שקיבל מן הגויים שחי בקרבו בכל שלב ושלב. ההתייחסויות לגדולי התורה של עם ישראל בתפוצות השונות יכולות, כמדומני, להיספר על יד אחת. תלאות הגלות, קידוש השם, עושר הספרות והתרבות התורנית שפיתח עמנו במשך הדורות ואף הקמת מדינת ישראל הוזכרו בקושי ברמיזה קלה פה ושם.

ובקומת הקרקע, קומת "המסד המשותף", ישנו חלל קטן ביותר ותצוגה דלה הכוללת כמה סיפורים מן התנ"ך וחפצי יודאיקה אחדים, גנריים וחסרי ייחוד, שההסבר המלווה אותם שטחי וכללי מאוד, ומציגם כפריטי פולקלור ותו לא. אף מילה בקומה

יצאתי מהמוזיאון בתחושת מועקה, ואף במידה של כעס. הרגשתי שההיבט האינפורמטיבי של המוזיאון דל ביותר, וכל כולו נתון ליצירת "אווירה".

המשך בעמ' 16 <<

מהנעשה במועדון אחיעזר

שנה מאתגרת עברה עלינו בפעילות מועדון אחיעזר - מועדון 55+ עם הפסקות בשל גלי הקורונה ומבצע "שומרי החומות". בין לבין ניסינו לקיים פעילות סדירה כשהצורך של החברים דווקא בתקופה זו גבר בשל ההשתוקקות למגע אנושי ולהאזנה להרצאות בנושאים שונים שקצת יסחו את הדעת מבעיות השעה.

ואכן זכינו השנה להרצאות מעניינות מאוד מפי טובי המרצים במגוון של נושאים מתחומים שונים, כמו: ספרות איסלנדית, אהבה זה כואב - סיפורה של מיכל בת שאול, האורסט והנקודה היהודית, ניתוח גרפולוגי של ציורי ילדים מהשואה, מבט אל הפן המתוק והמאיר בשירתו של נתן זך, שימוש בהומור בהתמודדות עם מצבי משבר, ירושלים בשירה - מתהילים ועד נעמי שמר, התקשורת - שיקוף המציאות או עיצובה? התמודדות במזרח התיכון ועוד. כמו כן זכינו למפגש חוויתי עם השחקן ומספר הסיפורים ניב שטרייפל, וכן לחוויה מרגשת ומעצימה בנושא "הקול בראש" מפי בחורה המגדירה עצמה כבוגרת גאה של המחלקה הפסיכיאטרית הסגורה בבי"ח לבריאות הנפש גהה, לאחר התקף פסיכוטי חריף, והסיפור המרגש על השתקמותה.

לקראת סיום השנה ערכנו טיול מרתק ומעשיר לצפון הארץ עם המדריך המקצועי יואב יאיר, שהאיר לנו באור חדש מקומות כמו מצפה יזרעאל, מצפור כתף שאול, עין שוקק, גשר הבזלת ועוד. תודות לאביחי ירום ולמושיק גולדשטיין מהמדור למורשת ישראל בעירייה על הסיוע במימון הטיול.

דווקא בשנה לא פשוטה זו זכינו לראות גידול משמעותי במספר המשתתפים הן בהרצאות המתקיימות בימי ג' בבוקר והן בשיעור ההתעמלות. לבקשת המשתתפות הוספנו שיעור שבועי נוסף והוא מתקיים כיום פעמיים בשבוע.

נקווה שלקראת השנה הבאה עלינו לטובה נזכה לשנה רגועה יותר עם פעילות מוגברת במועדון. כן, יש עדיין מקומות וגם חברים חדשים מוזמנים להצטרף לפעילות שתתחדש אי"ה לאחר החגים.

יהודית שטרן

צילום: יואב יאיר

מועדון אחיעזר באנדרטת עין יזרעאל

הרב וסרמן ומשתתפי האירוע

צילום: שחר כהן

בר מצווה "חוזר"

עם סיום שלב א' של הקורונה, יזם הרב וסרמן טכס בר מצווה בבית הכנסת - לילדים שחגגו את בר המצווה במניני החצרות מחוץ לבית הכנסת.

היתה הענות יפה של הילדים והוריהם וחלק ניכר מהם הגיעו לטכס. הטכס עצמו היה צנוע מבחינת מספר המשתתפים, אבל היה עשיר בתוכן. נשאו דברים הרב ומשה גלרנטר. תזמורת ליוותה את האירוע ואת הילדים.

בני המצווה עלו לבמה ושרו יחד אנעים זמירות ולאחר מכן כל ילד ניגש לארון הקודש לשאת תפילה אישית.

היתה התייחסות אישית לכל אחד מהילדים וכולם - האורחים והמארחים יצאו נרגשים מהאירוע.

יצחק הרצוג, הנשיא החדש

לפני כשבע שנים קיימנו באולם בית אהרון אירוע מרכזי לציון 55 שנה לפטירתו של הרב הרצוג. אורח הכבוד היה נכדו יצחק

הרצוג, אז ח"כ, שסיפר לנו, בין השאר, חוויות אישיות מבית סבא ועל יחסו לכלל הזרמים ביהדות.

חלפו שבע שנים ויצחק הרצוג (כבר לא בוז"!) ששימש בינתיים יו"ר הסוכנות היהודית, נבחר, בחודש יולי האחרון, כנשיאה ה-11 של מדינת ישראל.

ח"כ הרצוג, כיום הנשיא, בבית אהרון

צילום: רינת טואיטו

לימוד ליל שבועות

ליל שבועות השנה הוקדש לנושא '100 שנות רבנות ראשית'. במהלך הערב נשמעו מגוון שיעורים וביניהם האם הרבנות הראשית יצרה הלכה ציונית? תרומתו ופסיקתו הייחודית של הרב עוזיאל ועוד. עשרות לומדים שקדו עד תפילת ותיקין, אליה מגיעים מזה שנים מתפללים רבים מהאזור כולו.

דור העתיד בונה את הגאולה

במשך עשורים התקיימה בבית הכנסת שלנו "שיבת בין הזמנים", שייסדה ותחזקה משפ' ינאי, ומדי שנה למדו בה עשרות ילדים ונערים מכל רחבי הסביבה. גם עם חילופי הדורות, לא כבתה הגחלת

בימי בין המיצרים, עת מתכנסת האומה באבלה על החורבן מבלי מנחם, נאספים מזה כמה שנים ילדים ונוער, מרחבי העיר גבעתיים ואף מרמת גן השכנה, לעסוק בדברי תורה ולקרב את הגאולה!

היוזמה החלה אצל חברנו ר' פרדי אלג'מיל אשר במסירות מופלאה מרים מידי שנה את הפרויקט בענווה ובנעם הליכותיו. הלומדים מחולקים לשתי קבוצות גיל, הצעירים למדו עם מלמדים שונים מהקהילה ואילו הגדולים זכו ללמוד מתורתו של הרב רועי ששר מרמת גן ולעסוק בסוגיות הקשורות לימים האלו.

בנוסף, הבנים מילאו את בית הכנסת בתפילות מנחה וערבית, דבר שאינו מצוי בימים רגילים, ובין התפילות למדו משניות עד שזכו לערוך סיום על מסכת ראש השנה. בסיום התקופה ערכו הבנים סעודה חגיגית בדברי תורה, ואף ערכו סיום מסכת בגמרא ובמשנה וכמובן סעודת מצווה כיד המלך. הבנים המתמידים אף זכו בפרסים יקרי ערך.

אילו פינו מלא שירה כים... אין אנחנו מספיקין להודות לבורא עולם אשר המתיק עלינו את ימי החורבן ופתח לנו פתח של גאולה. דווקא בימי האבלות זכינו שבית הכנסת שקק חיים והתמלא בילדים ונוער אשר בישמו את האוויר בתורתם ובמתק לשונם. אשרי עין ראתה כל אלה.

נודה בכל לב לחברנו ר' פרדי, אשר מזה כמה שנים מזכה את הרבים, ויהי רצון שימשיך ביוזמות מעין אלו לאורך ימים ושנים וכל המסייע מסייעים לו מן השמיים.

עמרים סבן

יום ירושלים

ערב יום ירושלים צוין בתפילת ערבית חגיגית ולאחריה ראינו העיתונאים מיכאל טוכפלד ("מקור ראשון") ובנו מתי טוכפלד ("ישראל היום") זה את זה. אלדן מידן, אשר הנחה את האירוע בחן רב, פתח על "ירושלים של מעלה וירושלים של מטה" ועל כך שלירושלים יש היבט של פעילות גשמית, עסקנית ופוליטית, שעליה נשמע במהלך הערב. השניים ראינו האחד את השני על אירועים פרלמנטריים מרתקים ולעיתים משעשעים מעבודתם בכנסת. שמענו למשל, כיצד ליטוף בלחי יכול לשמש כהדלפה היסטורית. השניים פרטו על הקושי של אנשי תקשורת דתיים ועל התמורה שחלה בשנים האחרונות במספר העיתונאים הדתיים לאור חזונו של אורי אורבך ז"ל. מתי סיפר על עבודתו כעיתונאי לצד השתייכותו לחסידות חב"ד, שבהחלט משפיעה על סדר יומו (הוא מוצא בכך הזדמנות לקרב אנשים ממעגלים יותר רחוקים)

צילום: אלדן מידן

הזוג טוכפלד עם גביע קידוש חרוט

ועל קווים אדומים שצריכים להיות לאיש תקשורת מאמין. מיכאל סיפר עד כמה עבודה בתקשורת יכולה להיות תובענית אך מרתקת (ליל שימורים מחוץ לדלת ביתו של חז"כ דאז, ורדיגר, עד שבבוקר הסכים להתראיין ולהודות שאין בכוונתו להצביע לטובת הקמת ממשלת פרס...) וכיצד הצליח להביא לסיומה של מלחמת המפרץ (פרסם שהרבי מלובביץ' קבע שהמלחמה תסתיים עד אז וכשהרבי שמע על הפרסום קבע "אז שיהיה כך...").

האירוע שימש גם לברכת דרך צלחה למשפחת טוכפלד, שעברו להתגורר בפתח תקווה, והקהילה העניקה למשפחה שי גביע קידוש חרוט כהוקרה על תרומתה הרבה של המשפחה לקהילה במשך 40 השנים האחרונות.

גידי פרישטיק

סליחות ראשונות

בעזרת המדור למורשת ישראל וחברנו מושיק גולדשטיין התקיימו בביה"כ סליחות ראשונות בהובלה חגיגית של החזן מאיר דורפמן ושני בניו.

צילום: אלדן מידן

החזן מאיר דורפמן ושני בניו

שיעורי תורה בגבורת מרדכי

ימי השבוע

נושא	יום	שעה	מרצה	מיקום	מועבר גם בזום
דף יומי	א'-ה'	08:40 - 07:45	הרב אברהם וסרמן	חדר עיון	כן
דף יומי	א'-ה'	21:00 - 20:00	הרב חגי דיאמנט	בית המדרש	כן
גמרא עיון מסכת סנהדרין	א'-ו'	07:00 - 06:30	ר' אריה סולומון	בית המדרש	
תנ"ך	ראשון	19:00 - 18:00	הרב אברהם וסרמן	בית המדרש	כן
תנ"ך	רביעי	09:45 - 08:45	פרופ' יהושע שוורץ	חדר עיון	
פרשת שבוע ואקטואליה	שלישי	22:00 - 21:00	ר' ישראל שטיינמץ	בית המדרש	
סוגיות ביחסי אדם לחברו	שישי	08:40 - 07:45	הרב אברהם וסרמן	בית המדרש	

שבת קודש

הלכות שבת	שבת	08:30 - 08:15	הרב אברהם וסרמן	אולם הגדול	
גמרא עיון	שבת	11:15 - 10:45	ר' שלום סנדיק	בית המדרש	
שיעור לנוער	שבת	11:00 - 10:45	הרב אברהם וסרמן	אולם הגדול	
שיעור נשים	ראשון	11:30 - 10:45	ציפי סבן	אולם בית אהרן	

מצפים לכולכם בשמחה

יישוב הארץ ובניינה מנחה אותו ובזכותו הוא מתגבר על הכול. לבסוף בורא לו הסופר אשה שתצוד את תשומת לבו ואכן, הדמות שבסיפור מניחה את המעדר (ואת האידיאלים) והופכת להיות כאחד האדם. ברור שזהו המסר שהמוזיאון מבקש למסור. הניחו להתעקשות על ייחודנו היהודי. הרינו עם ככל העמים, מגוונים עד לבלי הכר. זהותנו היהודית מתמצה בגנטיקה שלנו, וכל השאר - פולקלור. העם היהודי, במוזיאון הזה, הוא לא יותר מפריט מוזיאלי, סדרה של קוריוזים מעניינים יותר או פחות. "אנו?" - אני לא הרגשתי שם בבית.

לחגוג - האם זו לא גישה גזענית, בעצם? ובמה בדיוק התערוכה הזו מקרבת רחוקים אל היהדות? במתן אישור שהעם היהודי הוא בעצם עם ככל העמים, וגדולתו היא בהשתלבות, בחיקוי, בהתאמות עצמו לאורחות הגויים? במתן לגיטימציה להתבוללות? בקומת "המגוון" מוצג סרט ובו מתקיים ויכוח דמיוני בין סופר הכותב סיפור על החלוצים מיישבי הארץ לבין אחת הדמויות שהוא בורא. הכותב מנסה לשוות לדמות אופי "אנושי" - לספר שהעבודה קשה עליו, שהוא מתגעגע למולדתו. פרי רוחו, לעומת זאת, מתעקש שלא, לא קשה לו, לא מתגעגע, אלא רק האידיאל של

אנו?/

המשך מעמ' 13 <<

נראה שהקו המנחה את המוזיאון הוא לאפשר למבקרים מכל העולם, ובעיקר למרוחקים יותר מן היהדות הדתית הוותיקה ששמרה על היהודים כעם במשך אלפיים שנות גלות, להרגיש בו בבית, להבין שהנה, גם אם אין בחייהם כל סממן יהודי, הרי גם הם משתייכים למכלול המגוון הזה, ל"אנו". תאמרו, מה רע בכך? הרי זו גישה נאורה, מכילה, מקרבת. אבל, במחשבה שנייה - אם כל מה שהופך אותך ליהודי הוא הדם שירשת מאמך, או אפילו מאביך, וזה כל מה שיש לך

תנחומים

- לשלום סנדיק על פטירת אמו
- לנחמיה נוי על פטירת אחיו
- למימי נוי על פטירת אחיה
- לאתי פז על פטירת אחיה

קהילת גבורת מרדכי
כואבת את פטירת
חברתה תמר שפיגל
ומשתתפת
בצער המשפחה

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות להולדת נכדים/ות • למשפ' ארגמן להולדת הנכדה ברכות לבר/בת המצווה • ליהודה שטיינמץ ולמשפחתו עם היותו בר מצווה • לחיה לקריץ לבת-המצווה של הנכדה